

Metodologia – studia niestacjonarne, dwuletnie magisterskie 2021

Plan i treść wykładów

1. Nauka i wiedza – źródła, cele, kryteria naukowości, metody wyjaśniania.
2. Tworzenie pojęć naukowych, definicje naukowe, konceptualizacja, operacjonalizacja.
3. Planowanie procesu badawczego od problemu badawczego do wniosków.
4. Prowadzenie badania –naukowe metody zbierania danych.
5. Naukowe metody analizy danych.
6. Wymogi etyczne prowadzenia badań.
7. Wymogi stawiane publikacji naukowej.

Źródła wiedzy

Poufny

Co wiemy i skąd?

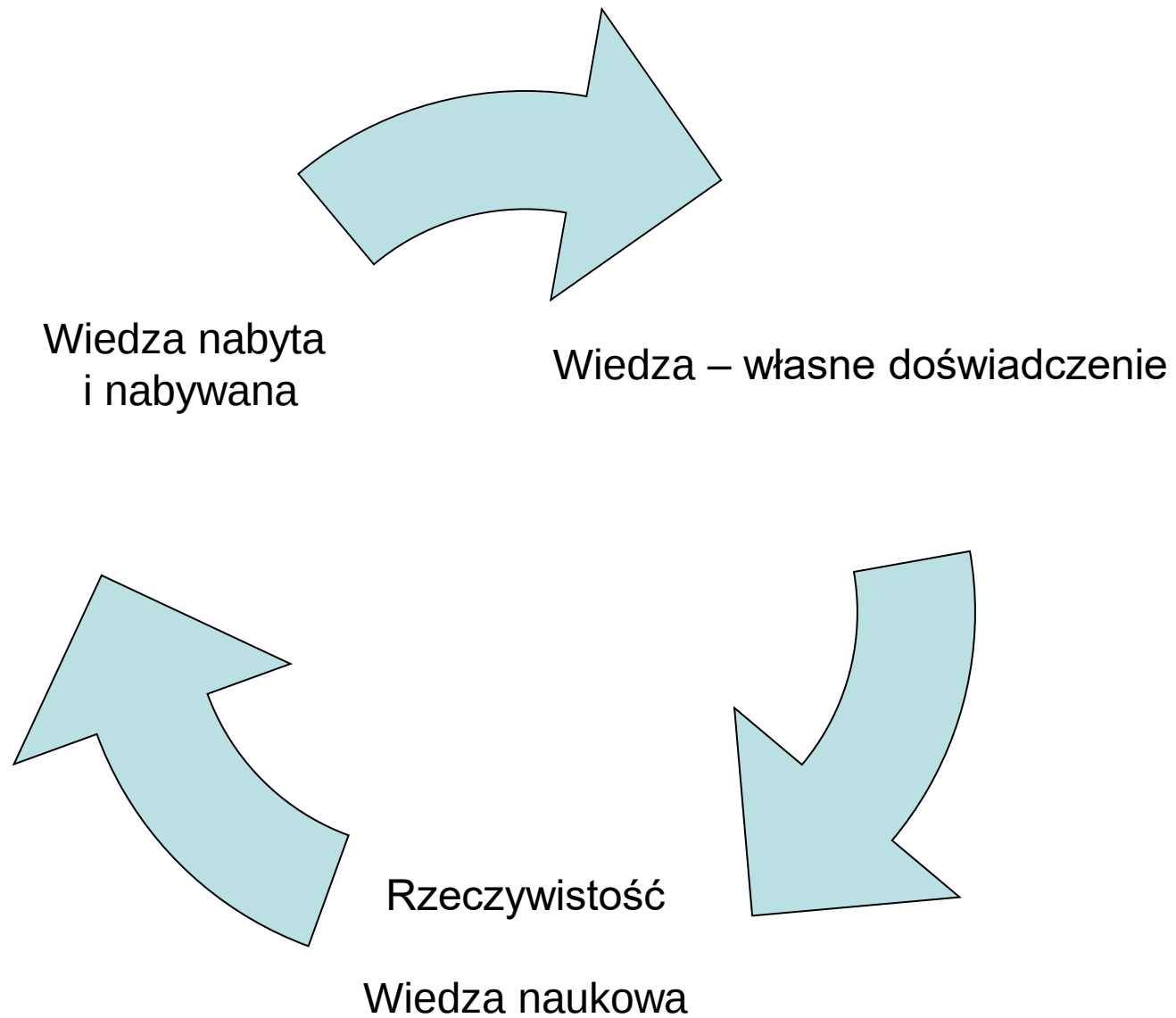
- **tradycja** (nie należy się kąpać w jeziorach przed św. Janem)
- **wiara** (nie tylko w sensie religijnym, np. ludzie są dobrzy z natury, dobro powraca)
- **autorytet** (stosowanie leków)
- **wiedza potoczna** (wszyscy coś wiedzą, np. jak jest pochmurno będzie deszcz)
- **wiedza szkolna** (program oficjalny, ale też „ukryty”)
- własne **doświadczenie**
- **nauka**

Wiedza a rzeczywistość

Jaka jest relacja między tym, co wiemy a rzeczywistością?
Co jest rzeczywiste?

Najczęstsze błędy doświadczenia osobistego:

- koncentracja na własnym doświadczeniu,
- presady, uprzedzenia,
- powierzchowność, niepowtarzalność obserwacji,
- nadmierne uogólnianie - generalizacja, ekstrapolacja,
- Rozumowanie nie oparte na logice (np. „wyjątek potwierdza regułę”, „błąd hazardzisty”)

Nauka – scire (łac.) wiedzieć

Założenia nauki (model tradycyjny):

- Uporządkowanie natury (regularność, struktura, porządek).
- Poznawalność natury
- Występowanie przyczyn zjawisk naturalnych
- Wiedza wymaga dowodu (aby stała się nauką)
- Empiryczność

Nauka

Poufny

Kryteria naukowości:

- Logiczność (oparcie w logice)
- Empiria (oparcie w doświadczeniu/badaniu naukowym – dowód?)

Teorie naukowe skupiają się na tym co jest (a nie co powinno być). Nie rozstrzygają sporów o wartości, nie oceniają, odpowiadają na pytania co? I dlaczego? WYJAŚNIAJĄ, OPISUJĄ RZECZYWISTOŚĆ.

Cele nauk społecznych

1. Poznanie – dostarczanie wiedzy naukowej

- opisywanie (np. wartości współczesnej młodzieży)
- wyjaśnianie (np. wskazanie przyczyn jakiegoś zjawiska np. bezrobocia)
- zrozumienie (procesu np. przyczyna-skutek, zrozumienie zależności)
- przewidywanie (wykorzystanie wiedzy)

Metody wyjaśniania naukowego

Poufny

- **Wyjaśnianie idiograficzne i nomotetyczne:**
  - Idiograficzne - znalezienie wszystkich, możliwych przyczyn pojedynczego zjawiska (np. Niezdany egzamin konkretnej osoby).
  - Nomotetyczne – znalezienie kilku kluczowych czynników wyjaśniających (wyjaśnienie nie musi być kompletne, ale wskazuje prawidłowości, np. dlaczego Polacy głosują na PIS).

Indukcja i Dedukcja

- Teorie, metody, rozumowanie indukcyjne i dedukcyjne:
  - **indukcyjne** – zestaw szczegółowych obserwacji prowadzi do odkrycia prawidłowości np. badamy okoliczności towarzyszące egzaminom, by odkryć dlaczego jedne poszły lepiej, a drugie gorzej (rodzaj, termin, sposób uczenia itp.)
  - **dedukcyjne** – wzorzec, prawidłowość jest weryfikowana w toku zaplanowanych obserwacji, działań badawczych (np. przyjmujemy, że należy uczyć się tylko przez całą noc poprzedzającą egzamin i sprawdzamy efekty).

Jakość i ilość

- Dane, metody, analizy jakościowe (nieliczbowe)
- Dane, metody, analizy, ilościowe (liczbowe)
- Natura rzeczy przeważnie nie jest ilościowa, ale w celach naukowych poddajemy je kwantyfikacji.
- Liczby są jasne, uporządkowane, poddają się analizie statystycznej, ale nie mają bogactwa znaczeniowego.
- Dane jakościowe umożliwiają głęboką analizę problemu.
- Oba rodzaje danych użyteczne i stosowane w naukach społecznych, można je łączyć, triangulacja metod.

Metodologia

- Podejście naukowe od nienaukowego odróżnia stosowana metodologia
- METODOLOGIA (nauk)
  - system jasno określonych reguł i procedur badawczych, stale doskonalony
  - nauka o tym systemie
- Metodologia umożliwia:
  - komunikację badaczy,
  - replikację badań,
  - ocenę trafności i prawdziwości (empiria) wniosków.

Od czego zaczynamy badanie naukowe?

Poufny

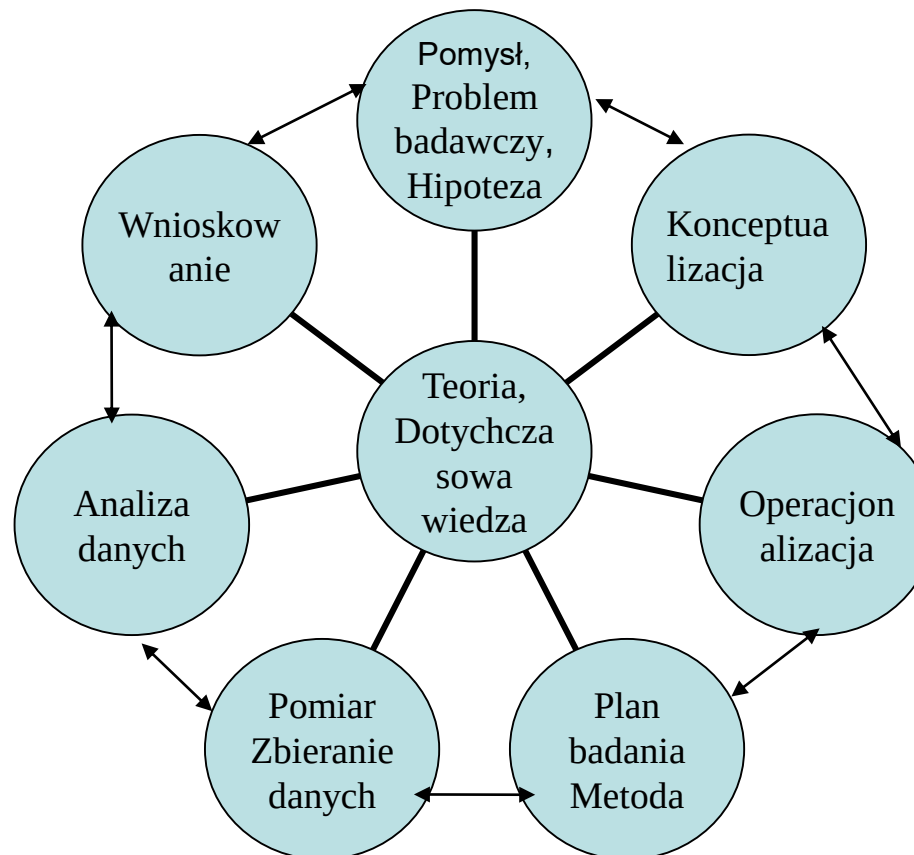
John Dewey wyodrębnił etapy myślenia prowadzące do rozwiązania problemu:

- odczucie trudności
- określenie trudności – sformułowanie problemu
- szukanie rozwiązań – formułowanie hipotez,
- wyprowadzenie drogą rozumowania wniosków z rozwiązań – logiczna weryfikacja hipotez
- dalsze obserwacje prowadzące do przyjęcia lub odrzucenia hipotezy – empiryczna weryfikacja hipotezy - wnioski.

Proces (projekt) badawczy

Poufny

Etapy i
elementy
procesu
badawczego

Planowanie badania

1. Pomysł na badanie

- potrzeba, ciekawość poznawcza; diagnoza
- sprawdzenie teorii, niedoskonałość teorii
- rozwiązanie trudności np. o charakterze wychowawczym

Pomysł trzeba potraktować problemowo - warto sformułować w postaci luźnego pytania lub pytań np. dlaczego młodzież zachowuje się agresywnie?

Planowanie badania - Kwerenda

2. Kwerenda

Studiowanie literatury na dany temat (prace teoretyczne i empiryczne, książki, artykuły, różnorodne materiały).

Służy syntezie wiedzy:

- bada historię najważniejszych dla badania pojęć (warto zacząć od encyklopedycznych wydawnictw naukowych)
- pokazuje stan badań (metody, wyniki – zbieranie i analiza danych)
- pokazuje sposoby prezentacji i opracowania danych
- uczy formułowania wniosków (czym się różni wynik od wniosku).
- pokazuje strukturę raportu naukowego

Planowanie badania

Poufny

3. Określenie celu badania – jaki pożytek poznawczy i praktyczny płynie z badań

4. Określenie przedmiotu badania, czyli tego, co podlega badaniu, Określenie przedmiotu nie przesądza o treści problemów badawczych, ale nas do nich przybliża. Np. przedmiotem badania jest awans zawodowy nauczycieli lub wolontariat młodzieży szkół ponadgimnazjalnych.

5. Określenie problemu badawczego/hipotezy – pytanie lub teza sformułowane logicznie, precyzyjnie, odpowiedź musi być możliwa do uzyskania. Pytanie lub zestaw pytań, na które odpowiedź da badanie.

Planowanie badania

6. Określenie próby badanych

- Dobór, losowy, nielosowy
- Kto
- Ile osób

7. Wybór metod zbierania danych, procedura badania

8. Wybór metod analizy danych

9. Harmonogram badania i opracowania danych.